

BEVEZETŐ – KÖSZÖNTŐ

Tisztelt Konferencia! Hölgyeim és Uraim! Kedves Földijeim!

Örömmre szolgál, hogy immáron negyedik alkalommal köszönhetem Önöket, Önökön keresztül pedig a bihariakat a Bihari Diéta nevet viselő Tudományos ülésen. Sok mindenről beszélünk, emlékeztünk, ajánlatokat fogalmaztunk meg ezeken az alkalmakon. Idéztünk biztató költőt, őstörténészt, tájleíró földrajzost és sok-sok bihari szellemiséget, akik nyomdokain haladva biztattuk a mai bihariakat, értelmiségieket, politikusokat és civil szervezeteket: formáljuk meg közösen a Bihari táj jövőképét. Adjunk a mai élők kezébe egy alapos mai helyzetelemzést, divatosan kifejezve egy komplex SWOT-analízist, aminek alapján az a bizonyos jövőkép körvonalazható. Ha valamikor, akkor most igazán nagy szükség van erre. Most, amikor az ország térszerkezete formálódóban van, átrendezés alatt áll. Az ún. kistérségek újszerű kialakítása napirendre került a szakmai és a politikai munkaasztalokon. Végre az látszik valószínűnek, amit itt lent mindig is hiányoltunk, hogy a területfejlesztési és a közigazgatási kistérségek végre lefedik egymást. Így az uniós kívánalmaknak is eleget téve foglalja el helyét a modern térszerkezeti rendszerben. Megszívlelendő ama költői figyelmeztetés: „mi mindenről lekéstünk...” Nehogy megint ily sorsdöntő kérdést nélkülünk végezzenek be. Nem mindegy hol és hogyan húzzák meg az új határvonalakat, hol jelölik ki a központokat, alközpontokat. Főleg nem mindegy, hogy a fejlesztési prioritások hol és hány „csonka-bihari” települést érintenek. Úgy is feltehető a kérdés, hogy ez a leendő/mai kistérség meg tudja-e fogalmazni jövőbeni elérendő céljait, életviszonyokat is javító programjait úgy, hogy azt befogadja az országos koncepció, a Nemzeti Fejlesztési Terv és az EU is.

Az elmúlt III. Diétán így fogalmaztunk: megszólít a múlt, kérdez a jelen és hív a jövő: mit akarunk? Válaszunk az volt: itt vagyunk, dolgozunk szorgalommal, érzelmmel, erőt adó értelemmel a tájért, Biharért, az itt élők életminőségének javításáért. Érzelmekkel öltöztettük fel a tájat, hogy ne csak térképi legyen. A terepmunkának része kell, hogy legyen elődeink minden intelme, létrehozott értéke, hagyománya. Erre az alapra építkezve nyerhetünk belépőt a jövőbe.

Nagy a kihívás. A szép, takaros kis bihari falvak népességmegtartó, eltartó képességét próbára tette a történelem. Hiába jó ma a közszolgáltatás viszonylagosan komfortossá lett környezete a falvaknak, ha nincs meg a megélhetés biztonsága. Teher alatt nő a pálma, vallja a közmondás! Keresni, kutatni kell a kitörés lehetőségét. Felkészülni arra, mit tudnak a falvak önerőből, egyedül megoldani,

illetve melyek azok a feladatok, amelyeket közösen, a kistérségben, településközi együttműködésben lehet megvalósítani. Egymáshoz nyújtózkodva hogyan juthatunk előre. Különösen így van ez itt a határszélen. A tőke, a befektetői akarat nem időz a határon. Jobban kell most figyelni, résen lenni. Valahol Európában most jelölik a gazdasági, kulturális, logisztikai központokat, kulturális tereket és alközpontokat, az utakat és az innovációs térségeket egyaránt. Ott kell lenni programjainkkal, terveinkkel. Ne nélkülünk, hanem ha lehet, velünk történjenek mindezek. Valóban nem szabad lekésnünk. A közeljövőben rajzolódó Európa térképen – legalábbis a Shengeni határon belül – halványan lesznek jelezve a nemzeti határok, és erős kontúrral a regionális, különösen a „fejlesztésre” kijelölt régiók és kistérségek határai. Ez azért lesz így, mert az EU csak áttekinthető rendszereket tud a fejlesztési politikájába bevonni. Az EU statisztika szerint a NUTS 4. felel meg a kistérségnek. A most már kormányprogramban szereplő decentralizáció megvalósítása egyértelművé tette, hogy a kistérségeket az autonómia és az integráció erősítése érdekében „újra kell fogalmazni – területileg lehatárolni”. Mindezt úgy kell tenni, hogy több funkció ellátására is alkalmasak legyenek (területfejlesztési, közigazgatási). Csak így felelhet meg az EU fentebb jelzett elvárásainak. Az így intézményszerűsített kistérség akár úgy is fogalmazhatunk „alapegysége lehet” és egy címzettje az EU fejlesztéseknek. (L. IDEA-Program) A figyelő, szemlélődő állást fel kell váltani a kezdeményező akaratnak. Párbeszédet kell kezdeményezni a „csonka bihari” érdek megjelenítésére. Meg kell jelenítse magát a táj mint EU.NUTS 4. térség, amelynek koncepciója, terve van. Olyan jövőképe, mely EU támogatásra is érdemes. Legyen a mai Diétának üzenete Biharban minden önkormányzatnak, civil szervezetnek ez az elhatározás. A Bihari Önkormányzatok Szövetsége – mint tette ezt eddig is, ezután még következetesebben és határozottabban vállalja fel ezt a programot, ezt a szemléletet. Vállalja a koordinációt és nem utolsósorban a kommunikációt is biharért, mindannyiunkért. Hiszem, hogy a Diéta eddigi résztvevői, a tudományok képviselői ezután is ott lesznek – ha hívják őket –, amikor segíteni kell, megfelelő tudományos háttérrel adva törekvéseikhez. Ma már szó esett Szabó Pálról a bihari íróról, én is az ő gondolatait ajánlva fejezem be mondandómat: „Könnyű arról írni ami szívünkben él, és aminek létezését a lélek félti, őrzi, vigyázza. Nincs Biharban egyetlen falu sem amit én ne ismernék, ne szeretnék. Nincs olyan folyó, ér, hajlat, amelynek hol áradó, hol apadó vize ne zúgna át véremen. Bármerre jártam még a legderűsebb találkozásban vagy barátkozásban is haza hallgatóztam és ilyenkor mindig belezúgtak a lelkembe a kertek alatti nyárfák... a szertelévő faluk tornyát láttam még akkor is, ha sötét volt vagy aluvásra hunytam be szemem... Ha a falukba járok, látom az épülő portákat, házakat, úgy érzem mintha nekem is közöm volna hozzájuk, egy kicsit számomra is épülnének... és minden az enyém itt Biharban, ami csak van, ami csak él, és ami csak eljövendő...” Hát ezt a szép vallomást tegyük magunkévá, vigyük haza a családba, a baráti társaságokba a faluk minden zugában és akkor... akkor „él Bihar, élteti szent hite...”

dr. Matolcsi Lajos